ні суди, які існували до набрання чинності Закону від 10 листопада 1999року. у статті 702 кримінально-процесуального кодексу Франції закріплено, що злочини, які передбачені СЈМ, а також злочини проти основних інтересів нації, таких як, наприклад, державна зрада, шпигунство, розглядають суди загальної юрисдикції: виправний суд і суд присяжних. Але, слід зазначити, що спеціалізація має місто, так як у склад кожного виправного суду входить військова колегія, а суд присяжних для військовослужбовців складається із семи професійних суддів, а не із присяжних засідателів, які обираються із числа простих громадян. Повноваження слідчого судді, прокурора та головуючого судді виконують відповідно слідчий суддя збройних сил прокурор при суді збройних сил та головуючий суду збройних сил.

Необхідно відзначити, що ст. 4 СЈМ передбачає можливість тимчасового заснування судових колегій збройних сил за межами території Франції для судового розгляду кримінальних справ про нетяжкі (contraventions) та середньої тяжкості (dйlits) злочини.

Вважаю, що при відновленні в Україні інституту військових судів, слід врахувати позитивний досвід Франції.

Літераткра:

1. Rolland H., Boyer L. Les institutions judiciaires. Paris: l»Hermes, 1983. – S. 31.

2. Loi no 99–929 du 10 novembre 1999 portant reforme du code de justice militaire et du code de procedure penal.// Journal officiel de la republicue francais. 11 nov. 1999. №262.

3. Code de procйdure pйnale // Code de justice militaire. – Paris, Dalloz, 2002.

Нікішкіна Сана Олександрівна

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО ст. 114[1] КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ (ПЕРЕШКОДЖАННЯ ЗАКОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ТА ІНШИХ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ)

8 квітня 2014 року Верховною радою України був прийнятий закон №1183-VI «Про внесення змін до Кримінального кодексу України», який

в своїй частині передбачав доповнення Розділу I Особливої частини Кримінального кодексу України (далі – КК) «Злочини проти основ національної безпеки України» статтею 114–1 такого змісту:

«Стаття 114–1. Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань

1. Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань в особливий період –

карається позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років.

2. Те саме діяння, яке призвело до загибелі людей або інших тяжких наслідків, –

карається позбавленням волі на строк від восьми до п'ятнадцяти років».

Високий ступінь суспільної небезпеки вказаної злочинної діяльності дає підстави стверджувати про обґрунтованість запровадження таких змін. Але, аналіз диспозиції ч.1 ст.114–1 через призму окремих положень Розділу I Особливої частини КК та інших законів, що відносяться до системи законодавства у сфері національної безпеки, показує наявність низки недоліків, усунення яких має не лише теоретичне значення, але й досить вагоме практичне значення, в першу чергу для забезпечення дієвої кримінально-правової охорони національної безпеки України. Вирішення цієї проблеми передбачає здійснення досліджень, у тому числі присвячених аналізу об'єктивних ознак складу злочину, передбаченого ст. 114–1 КК України, тому ми розглянемо ознаки об'єктивної сторони вказаного складу злочину через призму вчення про суспільно небезпечне діяння, а також положень чинного КК України та спеціального законодавства у сфері національної безпеки.

Відповідно до ст. 114–1 КК України обов'язковою ознакою об'єктивної сторони передбаченого нею складу злочину є вчинення суб'єктом суспільно небезпечного діяння, що полягає в перешкоджанні законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань в особливий період.

Важливою складовою правильного застосування ст. 114–1 КК України є чітке визначення поняття «перешкоджання», а також з'ясування змісту інших термінів, за допомогою яких сформульовано склад розглядуваного злочину.

Вирішення зазначеного питання повинно виходити, зокрема, з етимологічного значення слова «перешкоджання» з обов'язковим урахуван-

ням запропонованих ученими позицій та положень КК України в частині відповідальності за злочини, об'єктивна сторона яких полягає в створенні перешкод діяльності інших владних суб'єктів.

Отже, є підстави стверджувати, що перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань може полягати в суспільно небезпечних діях і суспільно небезпечній бездіяльності суб'єкта складу цього злочину. Окрім того, вказаний висновок випливає також зі змісту поняття діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань. Діяльність – це соціально сформована й організована активність, що передбачає наявність двох обов'язкових елементів: особи, яка діє, і предмета дії, тобто суб'єкта й об'єкта. Таким чином, суб'єктом діяльності є Збройні Сили України, інші військові формування та їх посадові особи як носії (суб'єкти) державної влади. Об'єктом вказаної діяльності є функції Збройних Сил України та інших військових формувань, які виконуються ними шляхом реалізації наданих їм законами України повноважень (прав та обов'язків).

Таким чином, у ч. 1 ст. 114–1 КК України встановлено відповідальність за створення перешкод суб'єктам державної діяльності: Збройним Силам України (Міністерству оборони України як центральному органу виконавчої влади і військового управління, у підпорядкуванні якого перебувають Збройні Сили України, Генеральному штабу Збройних Сил України як головному органу військового управління, Сухопутним військам, Повітряним Силам України, Військово-Морським Силам України, з'єднанням, військовим частинам, військовим навчальним закладам – ст. 3 Закону України «Про Збройні Сили України») та іншим утвореним відповідно до законів України військовим формуванням (Службі безпеки України, Службі зовнішньої розвідки України, Державній прикордонній службі України, Військовій службі правопорядку у Збройних Силах України, Державній спеціальній службі транспорту, Національній гвардії України) у виконанні покладених на них Конституцією України і законами України функцій, які реалізуються такими формуваннями шляхом здійснення ними повноважень (прав та обов'язків).

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про оборону України» та ст. 1 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», особливий період – це період функціонування національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших військових формувань, сил ци-

вільного захисту, підприємств, установ та організацій, а також виконання громадянами України свого конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, який настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або доведення його до виконавців щодо прихованої мобілізації чи з моменту введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях та охоплює час мобілізації, воєнний час і частково відбудовний період після закінчення воєнних дій, але, варто зауважити, що законна діяльність Збройних Сил України не обмежується виконанням функцій стосовно оборони України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності, безпосередньо закріплених у Конституції України та Законі України «Про Збройні Сили України». Так, відповідно до ст. 1 Закону України «Про господарську діяльність у Збройних Силах України» остання полягає у веденні підсобного господарства, виробництві продукції, виконанні робіт і наданні послуг, передачі в оренду рухомого та нерухомого військового майна.

Вказана обставина з урахуванням специфіки основного безпосереднього об'єкта злочину, передбаченого ст. 114–1 КК України, що входить до групи суспільних відносин, поставлених під охорону Розділу I Особливої частини КК України, дає підстави стверджувати про необхідність уточнення диспозиції зазначеної статті шляхом встановлення відповідальності виключно за вчинення суспільно небезпечних діянь, які полягають у перешкоджанні діяльності Збройних Сил України чи інших військових формувань, безпосередньо пов'язаної із виконанням їх основних функцій і завдань, а також зробити акцент на обстановку, при якій вчиняється даний злочин, адже вона за цим складом злочину має обов'язковий характер. Тому, якщо певне перешкоджання діяльності Збройних Сил України вчиняється за межами особливого періоду, скоріш за все, воно не буде мати характер злочину, і не буде тягти за собою кримінальну відповідальність.

Підсумовуючи викладене, можна сміливо вказати на два основних недопрацьованих положення диспозиції ст. 114–1 КК. Необхідно зробити уточнення про те, перешкоджання якій саме діяльності Збройних Сил України є кримінально караним за цим складом злочину. Очевидно, що якщо обов'язкове значення має обстановка вчинення злочину (особливий період), то і перешкоджання при цьому можна здійснювати для безпосередньої діяльності Збройних Сил України, а саме – захист суве-

ренітету держави, територіальної цілісності і недоторканості, а також функції стосовно оборони України.

Отже, для точного встановлення усіх ознак цього злочину, необхідно звертатись не тільки до норм Особливої та Загальної частини КК, але і до норм законодавства України, що визначають зміст законної діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань в особливий період.

Література:

1. Про оборону України : Закон України від 6 грудня 1991 року № 1932-XII (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1932–12.

2. Про Збройні Сили України: Закон України від 6 грудня 1991 року № 1934-XII (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1934–12

3. Про господарську діяльність у Збройних Силах України : Закон України від 21 вересня 1999 року № 1076-XIV (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1076–14

4. Андрушко П. П. Коментар до розділу XVI «Військові злочини» Особливої частини Кримінального кодексу України [Андрушко П. П.] // Законодавство України. Науково-практичні коментарі. –2006. № 1. – с. 40.

5. Основні напрями реформування і розвитку Збройних Сил України на період до 2017 року. – К. : Мін-во оборони України, 2013. – 22 с.

6. Пузирєвський Є. Б. Проблеми запобігання військовим злочинам / Є. Б. Пузирєвський //// Вісн. ХНУВС. – 2010. – № 4. – Ч. 1. – с. 128–134.

Олійник Алла Романівна

БОЯГУЗТВО І ЛЕГКОДУХІСТЬ ЯК СПЕЦІАЛЬНІ МОТИВИ ДОБРОВІЛЬНОЇ ЗДАЧІ В ПОЛОН: ОСОБЛИВОСТІ ЮРИДИЧНОЇ ТЕХНІКИ ВИКЛАДЕННЯ ДИСПОЗИЦІЇ НОРМИ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Осмислення чеснот і вад будь-якої людини, передбачає тлумачення понять та категорій, що включені в їх систематику, з метою з'ясування видових ознак різних модифікацій чеснот і вад. Деякі норми сучасного кримінального закону (Кримінального кодексу України) закріпили в якос-